

Povijest Božića

Za kršćane, vrijeme Božića je razdoblje obnavljanja vjere, darivanja i sjećanja. Iako slavljenje Božića ima dugu tradiciju, taj se običaj nije jednako svečano niti u isto vrijeme obilježavao tijekom povijesti. Božićno slavlje zanimljiva je mješavina starih predkršćanskih rituala s nekim modernijim karakteristikama. Prema kršćanskim vjerovanjima, tijekom vladavine rimskog cara Augusta u rimskoj provinciji Judeji rodio se Isus Krist u Betlehemu. Kao osnivača kršćanske vjere, Isusa Krista je, prema kršćanskoj predaji, na zemlju poslao Bog Otac kako bi ljude iskupio od grijeha. Njegovo rođenje označava i početak računanja nove, kršćanske ere koju je prihvatila zapadna civilizacija te se tako računaju i godine – na one prije i poslije Kristova rođenja.

Blagoslovljeni blagdani

Iako danas Božić, dan Isusova rođenja, svetkujemo 25. prosinca, tijekom povijesti taj se datum mijenjao. U pretkršćansko vrijeme, zimski solsticij koji se obilježavao 25. prosinca, imao je veliku važnost s obzirom na poljoprivredne radove i slavio se kao simbol vječnog života u mnogih naroda. Naime, stari su Europljani obilježavali najdužu noć u godini kao početak proljeća i dužih dana. Uz to, mnogi su germanski narodi njegovali običaje i razna slavlja života i početka buđenja prirode u to vrijeme godine. Današnje proslave Božića svoje korijene imaju i u rimskim običajima. Stari su Rimljani u razdoblju od 17. do 24. prosinca njegovali i slavili Saturnalije – svetkovine u čast boga Saturna. Te su svetkovine obilježavali raznim gozbama,

veseljem, opijanjem te darivanjem djece i odraslih. Uz Saturnalije, Rimljani su u tom periodu slavili i Juvenalije, gozbe u čast djece te imali veliku proslavu u čast Sunca.

Tijekom prvih kršćanskih stoljeća, rođenje Krista najprije se slavilo 6. siječnja, a od 4. stoljeća, kada je kršćanstvo proglašeno državnom religijom u Rimskom Carstvu, počelo se slaviti na tadašnji dan zimskog solsticija (suncostaja), 25. prosinca. Zbog određivanja datuma Uskrsa, nešto kasnije se vrijeme zimskog solsticija pomaknulo na 21. prosinca, no Božić se nastavio slaviti 25. prosinca. Nakon Crkvenog raskola 1054. godine i uvođenja gregorijanskog kalendara 1582. godine, katolici su Božić počeli obilježavati 25. prosinca prema novom kalendaru, dok su pravoslavci slavlje Kristova rođenja nastavili slaviti po julijanskom kalendaru, 7. siječnja.

Kršćani su određeno vrijeme, dan Isusova rođenja smatrali i početkom nove godine. Tek je 1691. godine, Katolička Crkva prihvatila 1. siječnja kao datum početka nove godine i počela ga slaviti kao Novu godinu.

Tijekom srednjega vijeka, slavljenje Božića raširilo se po Europi, a u te dane organizirale su se bogate i raskošne gozbe, uz pjevanje božićnih pjesama i darivanje. U vrijeme reformacije, kršćani su osudili raskošno božićno slavlje i gozbe. Godine 1647. engleski su puritanci čak zabranili Božić u Engleskoj, što je ukinuto nakon desetak godina, no od tada su proslave Božića bivale skromnije i uključivale manje gozbi, jela i pića. Iako je običaj kićenja božićne jelke bio raširen u zapadnoj Europi, u hrvatskim krajevima sve do polovice 19. stoljeća nisu se kitila drvca.

Tijekom 19. stoljeća, Britanci su masovno počeli oživljavati zanimanje za raskošnije slavlje tog blagdana, uz gozbu, darivanje i kićenje bora, kao i u Americi gdje su doseljeni Europljani širili božićne tradicije. Od tada do danas, slavljenje Božića rasprostrlo se po svim kontinentima, a uz katolike, obilježavaju ga i mnoge druge vjerske tradicije, kao i mnogi ateisti i agnosticici.

Zadaci:

1. Prouči sliku kao povijesni izvor i odgovori na pitanja:

a) Što uočavaš na slici?

---

b) Prema predaji i Matejevu i Lukinu evanđelju, Kristovo mjesto rođenja je Betlehem. Što misliš, možemo li sa sigurnošću znati gdje je rođen Isus Krist?

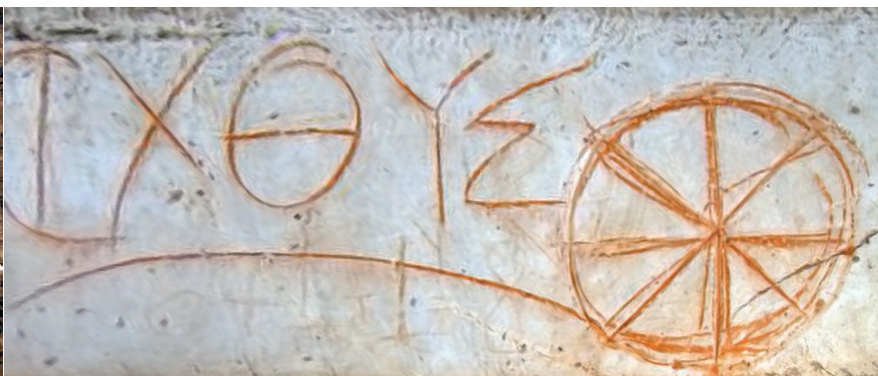
c) U koje povijesne izvore ubrajamo predaju? Što misliš, koje su glavne karakteristike povijesnih izvora poput legende i predaje?

---

2. Mozaik sa simbolom ribe i grčka riječ *ihthys* poznati su ranokršćanski simboli. Prouči slike i odgovori na pitanja.

a) Zašto su stari kršćani uzeli znak ribe kao simbol kršćanstva? U kojem je razdoblju najviše korišten taj simbol i zbog čega?

---

b) Navedi kojim se simbolima danas koriste kršćani.

---

3. Zaokruži slovo pokraj točnog odgovora.

Najpoznatije je kršćansko središte u Dalmaciji:

- a) Pula
- b) Salona
- c) Zadar

Najpoznatije je kršćansko središte u Panoniji:

- a) Siscia
- b) Sirmij
- c) Marsonia

Pročitaj odlomke iz *Biblije* i odgovori na postavljena pitanja.

Kad jutro svane, svi glavari svećenički i starješine narodne održe vijećanje protiv Isusa da ga ubiju. Potom ga svežu, odvedu i predadu upravitelju Pilatu ...Dok su ga optuživali glavari svećenički i starješine, on ne odgovaraše ništa. Tada ga zapita Pilat: „Zar ne čuješ kako teško svjedoče protiv tebe?“ Ali mu ne odgovori ni na jedno pitanje, tako da se upravitelj vrlo čudio.

Svakog blagdana upravitelj je običavao pustiti narodu po jednoga sužnja; onoga koga bi narod želio. Tada je imao zloglasnog sužnja Barabu. Zato Pilat upita skupljenu svjetinu: „Koga hoćete da vam pustim? Barabu ili Isusa zvanog Mesiju?“...

„Barabu“, odgovoriše. Pilat im reče: „Što da onda učinim s Isusom zvanim Mesija?“ „Neka se razapne“ odgovoriše svi. „Kakvo je zlo učinio?“ upita Pilat. A oni su još jače vikali „Neka se razapne!“ Kako Pilat vidje da tim ništa ne postiže i da buka biva samo još veća, uze vodu te opru ruke pred svjetinom, govoreći: „Nevin sam od krvi ovog pravednika. To je vaša stvar!“

Tko je osudio Isusa na križ?

Kako se Isus ponašao za vrijeme suđenja?

Kako je Pilat pokazao da se ne smatra odgovornim za Isusovu smrt?

Je li *Biblija* vjerodostojan povijesni izvor za razdoblje kasne antike?
